

Komunak

ULA IRURETAGOIENA

Otsaila da iaz ekoiztutako pelikula uzten sari banaketaren hilabetea. Zinemara joateko aitzakiarekin, arkitektura eta hiria oinarri dituen Wim Wenders-en *Perfect Days* ekarri nahi dut hizketaldira.

Pelikularen sinopsi zabalduan irakurri daiteke komun publikoetan garatzen dela pelikularen trama. Tokyoko Udalak martxan jarritako 17 Tokyo Toilets arkitektura-programa hartzen da eszenatokitizat: Japoniako arkitekto ezagunek komun publiko bat diseinatu zuten. Eraikin hauetan txisa eta kaka egiten da, gorputzaren garbiketarako beste leku publiko batzuk daude, eta gaiak beste artikulu baterako ematen du. Pelikulan erakusten diren komun publikoen arkitektura ez da Japoniako komun-arkitekturaren lagin esanguratsua, baina programaren ekintzak bai azpimarratzen du publikotasunaren ulermen japoniarra. Mendebaldeko hirietako komun publikoetako esperientzia konpartitua izaten da gaizki usaintzen dutela, zikin daudela, ez dagoela paperik, puskaturik daudela. Filmaren protagonista gisa komun publikoaren garbitzaile maskulino bat jarzteak hainbat irakurketa eragin ditzake, Mendebaldeko eta Japoniako kulturetan desberdinak. Komunari, publikoari garrantzi sakratua ematen dio Japoniak.

Komun publikoa izan zitekeen kaleen diseinuaren eraikin-altzari orokortuagoa, mimoz pentsatua eta non egon behar duen planifikatua. Komunera joatea eskubide gisa ulertzen badugu, komun publikoek kokaturik egon beharko lukete erradio jakinetara, zauden lekuan zaudela, gehienez 10 minutuko ibilaldian bat topatzeko. Gure testuinguruan topa daitezkeen komun publikoak gutxi dira eta diseinu industrializatu eta estandarra izaten dute, lekukotasun identitariorik gabe. Baina berdin gertatzen da haurrentzako jolas parkeekin. Publikoaren definiziorako hain esanguratsuak diren bi arkitektura katalogoko diseinuarekin ebazten ditugu, existitze hutsagatik eskerak emanez. ●

WIKIPEDIA / GERRA IMPERIALEN MUSEOA

Ukraina EAeko kanpaina

XABIER LETONA BITERI

Bi urte joan dira Errusiak Ukraina ofizialki inbaditu zuenetik eta denak adierazten du Errusiak lortu duela aurrea hartzea Ukrainari. Errusia gai izan da gerra industria baliatzen herrialdeko ekonomia haizatzeko, bere baliabide energetikoei beste aterabide bat bilatzeko eta -egurra eta azenarioa eskuan- gizarte errusiarraren zati handi bat gerraren bueltan kohesionatzeko.

Oraindik luze joko ei du gerrak eta bi herrialdeek odolusten jarraituko dute, baina Ukraina Errusia baino gehiago. Gerraren luzeran, gainera, zerikusi handiagoa izan dezake urte bukaeran AEBetako hauteskundeetako emaitzak, bateko tanke eta besteko droneak baino. Ukraina dagoeneko Mendebaldearen oso menpekoa da -ia 200.000 milioi euroko dirulaguntza jaso du bi urteotan AEBetatik eta EBtik-, eta gerraren luzatzeak are eta menpekoago bihurtuko du. Errusia, aldiz, bera ari da bere burua finantzatzen bere baliabideekin, baliabide humano gehiago ditu eusteko, eta gerra industria askoz garatuagoa du. Haizea eta denbora bere alde ditu negoziazio mahaian indartsu agertzeko, inork ez baitu zalantzarik gerra negoziazio mahaian bideratuko dela.

Ez dakigu nola bukatuko den gerra, baina badakigu, ostera, Europan izaten ari den eragina itzela dela, eta izango duela datoen urteetan, batez ere estatuen berrarmatzea oraindik ez dakigun neurriraino bultzatuko duelako: 2014an EBko estatuek 197.000 milioi euro inguru gastatu zuten defentsa politikan, gaur egun, 350.000 bat milioi. Aurrekontuaren gutxienez %2 gastu militarrean bideratzea eskatzen die NATOk bere kideei, gehienak hortxe dabilta jada, Polonia %4an dago adibidez, eta Alemaniak dio %3,5 gastatuko duela. Gerretan batzuek asko galtzen dute, eta beste batzuek asko irabazi.

Gastu militarrek goranzkoa hartzen duenean, gastu sozialak behera egiten du. Eta alderantziz. Hori argi ikusi zen Bigarren Mundu Gerraren ondorengo Europan. Horrela finantzatu zen Europako mendebaldean gastu soziala, bereziki 1945-1975eko "hiru hamarkada loriatsuetan", langileek Europan inoiz ezagutu duten garai berdinzaleenean. Neoliberalismoak 1970eko hamarraldian gizarte kapitalistaren gidaritzat hartu zuenetik, aldiz, kontrako norabidean goaz apurka. 2008ko krisiak erakutsi zuen ondoen hori. Indar neoliberalen pixka bat erlaxatu ziren pandemia ostean, baina bueltan datoz, euren austeritate politikak eta gastu sabaiak lehen lerroan jarrita. Ataka horretan, hortaz, nekez pentsa daiteke pentsioak, osasun eremua eta ingurumena gogotik sufritu barik aterako direnik atake berri honetatik.

Alegia, politika sozialen aldeko apustu ahalik eta sendoenak eta irmoenak egin beharko direla epe ertainera begira. Beraz, apirilaren 21etik aurrera nork bultzatuko ditu hobeto horiek Eusko Jaurlaritzatik: orain arteko EAJ-PSE bikoteak, EH Bildu-PSE-Sumar-Podemosek edo EAJ-EH Bilduk? Beste aukerarik ez dago. Gero, kontua izango da zein eratako presioa egiten dien kaleak batzuei edo besteei, politika sozialak ahalik eta indartsuenak izan daitezten. ●